

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 350/2020-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. júla 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpených advokátom Mgr. Michalom Urbanom, Šafárikova 12, Trenčín, vo veci namietaného porušenia čl. 1 ods. 1 a čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 13 S 133/2013 z 20. mája 2015 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sžo 4/2018 z 30. mája 2019 a postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu, a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED]
o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti, skutkový stav a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. septembra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľky“), ktorou namietajú porušenie čl. 1 ods. 1 a čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 13 S 133/2013 z 20. mája 2015 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Sžo 4/2018 z 30. mája 2019 (ďalej len „napadnutý rozsudok najvyššieho súdu“) a postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľky v procesnom postavení žalobkýň (tri žalobkyne z celkového počtu 78 žalobcov, pozn.) sa v konaní vedenom na krajskom súde pod sp. zn. 13 S 133/2013 domáhali preskúmania a zrušenia rozhodnutia žalovaného bližšie špecifikovaného v žalobnom návrhu.

3. Krajský súd napadnutým rozsudkom s poukazom na § 250j ods. 2 písm. a) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) zrušil napadnuté rozhodnutie žalovaného a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd svojím napadnutým rozsudkom zároveň zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcom náhradu trov konania pozostávajúcu z iných trov konania vo výške 70 € (zaplatený súdny poplatok) a trov právneho zastúpenia vo výške 502,47 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku k rukám ich advokáta. V odôvodnení svojho napadnutého rozsudku vo vzťahu k výroku o trovách konania v zásadnom uviedol (s. 11):

„Základnou sadzbou tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vo veciach zastupovania v konaniach podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku je v zmysle ust. § 11 ods. 4 veta prvá vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z.z. jedna šestina výpočtového základu. Čo predstavuje v roku 2013 suma 130,16 euro a v roku 2015 suma 139,83 euro (na súdenú vec sa nevzťahuje veta druhá cit. ust. § 11 ods. 4, keďže nejde o žiadne z konaní tam uvedených). Žalobcovia boli v konaní úspešní, preto im súd podľa cit. ustanovenia § 250k ods. 1 O.s.p. priznal právo na náhradu za zaplatený súdny poplatok 70,- euro (iné trovy konania) a náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby po 130,16 € - prevzatie a prípravu právneho zastúpenia (§ 13a ods. 1 písm. a/ vyhl. č. 655/2004 Z.z.), podanie správnej žaloby (§ 13a ods. 1 písm. c/ vyhl. č. 655/2004 Z.z.), 1 úkon právnej služby po 139,83 € - účasť na pojednávaní dňa 22.04.2015 (§ 13a ods. 1 písm. d/ vyhl. č. 655/2004 Z.z.), 1 úkon právnej služby po 69,92 € - účasť na pojednávaní dňa 20.05.2015, pri ktorom došlo iba k vyhláseniu rozhodnutia (§ 13a ods. 1 písm. d/ v spojení s § 13a ods. 4 veta prvá vyhl. č. 655/2004 Z.z.), 2 x 7,81 € a 2 x 8,39 € režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhl. č. 655/2004 Z.z.). Úhrnom tak súd priznal žalobcom náhradu trov konania v celkovej výške 572,47 €, ktoré v zmysle ust. § 149 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p. je žalovaný povinný zaplatiť k rukám advokáta žalobcov.

Pokiaľ si advokát žalobcov vyčíslil trovy právneho zastúpenia vo výške 18.129,89 €, takéto vyčíslenie nemá oporu v zákone z viacerých dôvodov. Predovšetkým je potrebné vychádzať zo zásady, že úspešnému účastníkovi sa priznávajú len účelne vynaložené náklady. Uplatnené a vyčíslené trovy právneho zastúpenia vo výške 18.129,89 € dosiahol advokát žalobcov tak, že ako žalobcov v konaní označil 79 osôb (z ktorých navyše jedna osoba v rade 70/ [REDACTED] bola už v čase podania správnej žaloby mŕtvou). Označenie 79 osôb v predmetnej správnej žalobe nebolo skutočne účelné, nakoľko Krajský súd v Trenčíne, vychádzajúc z koncentračnej zásady mohol podrobiť súdnemu prieskumu len žalobné námietky, ktoré boli vznesené pred správnym orgánom I. stupňa v lehote do 14.05.2012 (pozri podrobnejšie zdôvodnenie vyššie), a tieto námietky boli vznesené v tejto lehote len zo strany 17 osôb [REDACTED] a [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED].

Hájiček, [REDACTED]). Vychádzajúc z ust. § 250 ods. 1 veta druhá O.s.p.. bolo úplne postačujúce, aby v súdnej veci ako žalobca bola označená, čo i len jedna osoba z osôb, ktoré v lehote do 14.05.2012 podali námietky; ostatných účastníkov by súd do konania pribral v zmysle vyššie cit. ust. § 250 ods. 1 veta druhá O.s.p.. Navyše v prejednávanej veci bola dôvodnou len námietka uvedená v rozsudku pod bodom 2 (nesprávne právne posúdenie veci), ostatné z ďalších ôsmich námietok buď neboli spôsobilé na súdny prieskum, alebo boli nedôvodné. Preto súd. s prihliadnutím na vyššie uvedené úvahy a závery priznal žalobcom len čiastočnú náhradu trov právneho zastúpenia. “

4. V lehote ustanovenej zákonom podali proti výroku napadnutého rozsudku krajského súdu o náhrade trov konania odvolanie žalobcovia (medzi nimi aj sťažovateľky), namietajúc, že rozhodnutie krajského súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci [§ 205 ods. 2 písm. f) OSP]. V odvolaní žalobcovia navrhovali, aby najvyšší súd napadnutý rozsudok krajského súdu vo výroku o náhrade trov konania zmenil a priznal žalobcom náhradu iných trov konania vo výške 70 € za zaplatený súdny poplatok a náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 18 129,89 €.

4.1 V lehote ustanovenej zákonom podal proti napadnutému rozsudku krajského súdu odvolanie aj pribratý účastník v 1. rade, ktorý svoje odvolanie taktiež založil na dôvode vyplývajúcom z § 205 ods. 2 písm. f) OSP, teda na nesprávnom právnom posúdení veci krajským súdom.

5. Najvyšší súd o odvolaní žalobcov a odvolaní pribratého účastníka v 1. rade rozhodol svojím napadnutím rozsudkom, ktorým napadnutý rozsudok krajského súdu v celom rozsahu potvrdil a účastníkom náhradu trov konania nepriznal. Svoje rozhodnutie vo vzťahu k odvolaniu žalobcov, a teda aj sťažovateľiek odôvodnil takto (s. 25 – 26):

„V ustanovení § 250k ods. 1 tretia veta OSP je pre náhradu trov konania uvedená výnimka zo zákonnej zásady zodpovednosti účastníkov za výsledok konania, ktorá spočíva v možnosti súdu nepriznať, či znížiť náhradu trov konania žalobcovi, ktorý v konaní mal úspech celkom alebo sčasti. Je to odôvodnené tým, že prísna aplikácia ustanovení o náhrade trov konania, by mohla v konkrétnych prípadoch viesť k nežiaducim tvrdom. Hoci bližšie podmienky pre nepriznanie alebo zníženie trov konania zákon neupravuje,

ustanovuje, že súd takto môže postupovať, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa, pričom posúdenie splnenia podmienok pre postup podľa takejto úpravy je výlučne na úvahe súdu.

V zmysle § 20 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii každý má právo na poskytnutie právnych služieb a môže o ne požiadať ktoréhokoľvek advokáta. To však neznamená, že neúspešný účastník konania je povinný nahradiť všetky trovy predstavujúce odmenu advokáta úspešného účastníka (pozri napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Sžo/253/2010 z 29. septembra 2011).

Pri rozhodovaní o náhrade nákladov konania musí pritom súd zohľadňovať samotný účel procesu v správnom súdnictve, ktorým je poskytovanie ochrany porušeným alebo ohrozeným skutočným subjektívnym hmotným právam a právom chráneným záujmom. Súdne konanie nemôže popierať svoje skutočné spoločenské poslanie a nemôže sa stať len nástrojom, slúžiacim na vytváranie ľahkého a neodôvodneného zisku na úkor protistrany, spočívajúceho v zaplatení nákladov za zastúpenie advokátom (pozri napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7SŽÍ/8/2013 z 27. novembra 2013).

Odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že dôvody hodné osobitného zreteľa pre nepriznanie časti náhrady trov právneho zastúpenia žalobcom v konaní pred súdom prvého stupňa v tejto veci spočívajú nielen v skutočnostiach uvedených krajským súdom v odôvodnení napadnutého rozsudku (1. s prihliadnutím na koncentračnú zásadu podľa § 36 ods. 1 stavebného zákona mohol krajský súd podrobiť súdnemu prieskumu len žalobné námietky, ktoré boli vznesené pred správnym orgánom prvého stupňa v lehote do 14. mája 2012, pričom takéto námietky boli vznesené zo strany sedemnástich osôb, avšak žalobcov v danej veci je sedemdesiatosem, 2. podľa § 250 ods. 1 OSP bolo postačujúce, aby v súdnej veci ako žalobca bola označená čo i len jedna osoba z osôb, ktoré v lehote do 14. mája 2012 podali námietky, pričom ostatných účastníkov by súd do konania pribral, 3. v prejednávanej veci bola dôvodná len námietka žalobcov o rozpore žalobou napadnutého rozhodnutia s územným plánom obce), ale aj v tom, že úkony právnej služby, za ktoré krajský súd priznal žalobcom náhradu trov (t. j. prevzatie a príprava zastúpenia, podanie žaloby na súd, účasť na pojednávaní súdu dňa 22. apríla 2015 a účasť na pojednávaní súdu dňa 20. mája 2015, pri ktorom došlo iba k vyhláseniu rozhodnutia)

boli skutkovo a právne totožné pre všetkých žalobcov, t.j. jednotliví žalobcovia neuplatňovali v konaní pred súdom prvého stupňa prostredníctvom advokáta osobitné námietky. A teda u žalobcov išlo o spoločnú právnu obranu proti žalobou napadnutému rozhodnutiu žalovaného z rovnakého právneho dôvodu a na rovnakom (tom istom) skutkovom základe. Vzhľadom na uvedené okolnosti prípadu by bolo priznanie náhrady trov konania žalobcom v sume nimi vyčíslenej (18 129,89 €) vo vzťahu k žalovanému neprímerane tvrdé.

Odvolačí súd s poukazom na § 250k ods. 1 OSP, ktorý súdu umožňuje, aby podľa vlastnej úvahy nepriznal úspešnému žalobcovi náhradu trov konania, ak zistí dôvody hodné osobitného zreteľa, nepovažoval za právne relevantnú odvolaciu námietku žalobcov, že v predmetnej veci ide o obligatórne zastúpenie žalobcov advokátom.

Čo sa týka rozhodnutí, na ktoré žalobcovia na podporu svojich tvrdení v odvolaní poukazovali, tieto nie je možné v tomto prípade aplikovať, keď v daných konaniach neboli zistené dôvody hodné osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania úspešnému účastníkovi konania celkom alebo sčasti, tak ako v prejednávanej veci...

O trovách odvolacieho konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky v zmysle § 250k ods. 1 OSP v spojení s § 224 ods. 1 OSP za použitia § 246c ods. 1 prvá veta OSP tak, že žalobcom z dôvodov hodných osobitného zreteľa náhradu trov odvolacieho konania proti žalovanému nepriznal, keď žalobcovia boli v odvolacom konaní úspešní len sčasti (v konaní o odvolaní proti výroku rozsudku krajského súdu vo veci samej mali žalobcovia úspech, avšak v konaní o odvolaní proti výroku rozsudku krajského súdu v časti náhrady trov konania žalobcovia úspech nemali) a navyše žalovaný odvolanie proti výroku rozsudku krajského súdu vo veci samej nepodal, z ktorých dôvodov nemožno od žalovaného spravodlivo požadovať, aby žalobcom trovy odvolacieho konania nahradil. Žalovanému v správnom súdnictve náhrada trov konania neprináleží. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky a pribratí účastníci v 1. až 5. rade nepodali návrh na náhradu trov odvolacieho konania (§151 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP) a navyše pribratý účastník v 1. rade nebol v konaní o odvolaní proti výroku rozsudku krajského súdu vo veci samej úspešný.“

6. Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti tvrdia, že spôsob, akým krajský súd rozhodol o výške náhrady trov konania, nemá oporu v zákone. Argumentujú tým, že vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v § 13 ods. 3 stanovuje systém výpočtu tarifnej odmeny advokáta pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb, ktorý krajský súd v danom prípade nerešpektoval. Zdôraznili, že v predmetnom súdnom konaní má každý žalobca povinnosť byť zastúpený advokátom a v zmysle § 142 ods. 1 OSP má každý úspešný žalobca právo na náhradu trov konania, no aj napriek uvedenému zneniu zákona krajský súd všetkým žalobcom, ktorí boli v konaní pred krajským súdom úspešní, nárok na náhradu trov právneho zastúpenia nepriznal s odôvodnením, že v danom prípade postačovalo, aby žalobu podal len jeden zo žalobcov. Uvedený názor krajského súdu týkajúci sa počtu žalobcov potrebných na úspešné uplatnenie žaloby v predmetnej veci podľa názoru sťažovateľiek zasahuje do ich základného práva na súdnu ochranu.

6.1 Na podporu svojej argumentácie sťažovateľky v ústavnej sťažnosti poukázali na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Sžf 26/2014 z 28. apríla 2016, uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 238/2008 z 30. novembra 2009 a uznesenie ústavného súdu č. k. IV. ÚS 510/2012-9 z 9. októbra 2012.

6.2 V závere zdôraznili, že v napadnutom rozsudku krajského súdu absentuje právne odôvodnenie, z ktorého by boli zrejmé dôvody, pre ktoré im krajský súd nepriznal uplatnený nárok na náhradu trov konania v požadovanom rozsahu.

7. Vo vzťahu k namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu v časti, v ktorej najvyšší súd potvrdil rozsudok krajského súdu o trovách, ako aj v časti týkajúcej sa trov odvolacieho konania sa sťažovateľky dožadujú ústavného prieskumu záverov najvyššieho súdov, ktoré považujú za neodôvodnené, keďže nemajú oporu v skutkovom základe sporu, a zároveň porušujúce princíp právnej istoty, keďže najvyšší súd v danom prípade o trovách konania účastníkov konania rozhodol odlišne ako v iných obdobných prípadoch (napríklad sp. zn. 7 Sžo 32/2016 alebo sp. zn. 1 Sžo 105/2007). Zároveň namietajú, že *«Najvyšší súd SR nesprávne rozhodol o trovách odvolacieho konania, kedy úspešným žalobcom nepriznal nárok na náhradu trov*

odvolacieho konania z dôvodu, že žalobcovia boli v konaní úspešní len sčasti. Sťažovatelia namietame, že tu Najvyšší súd Slovenskej republiky akoby „dal“ na rovnakú úroveň rozhodnutie v merite veci / o čo v konaní naozaj ide / a rozhodnutie o náhrade trov konania, čo sťažovatelia nepovažujú za správne a spravodlivé.»

8. S odkazom na prezentovanú argumentáciu sťažovateľky navrhujú, aby ústavný súd nálezom vyslovil:

„1. Základné práva sťažovateľov upravené v čl. 12 ods. 1 - rovnosť v právach a rovnosť pred zákonom, čl. 46 ods. 1, ods. 2 - právo na súdnu ochranu, čl. 47 ods. 3 - právo na rovnosť účastníkov konania, čl. 1. ods. 1 - zásada právnej istoty Ústavy Slovenskej republiky, v článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd - právo na spravodlivé súdne konanie postupom, konaním a Rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č.k. 5Sžo/4/2018 zo dňa 30.5.2019 a Rozsudkom Krajského súdu Trenčín č.k. 13S/133/2013 - 400 zo dňa 20.5.2015 porušené boli.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č.k. 5Sžo/4/2018 zo dňa 30.5.2019 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľom priznáva náhradu trov konania, právneho zastúpenia.“

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej

republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

11. Vec sťažovateľiek bola v súlade s čl. X bodom 5 písm. c) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“) prerozdelená náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov a pridelená sudcovi spravodajcovi Liborovi Duřovi a v zmysle čl. II bodov 3 a 5 rozvrhu práce v znení dodatku č. 1 schváleného 27. mája 2020 bola predbežne prejednaná vo štvrtom senáte ústavného súdu v zložení: Miroslav Duriř (predseda senátu) a sudcovia Ladislav Duditř a Libor Duřa.

12. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

13. Ústavný súd podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

14. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľky namietajú porušenie čl. 1 ods. 1 a čl. 12 ods. 1 ústavy, základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

15. Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

16. Podľa čl. 12 ods. 1 ústavy ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

17. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

18. Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak.

19. Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

20. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

III.1 K namietanému porušeniu čl. 1 ods. 1 a čl. 12 ods. 1 ústavy, základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu

21. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

22. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť a aj domáhal využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

23. V danom prípade mali sťažovateľky k dispozícii opravný prostriedok poskytnutý im zákonom na ochranu ich základných práv. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu mohli sťažovateľky podať odvolanie (čo aj využili), o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť najvyšší súd. Právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľiek v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu na preskúmanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť smerujúcu proti napadnutému rozsudku krajského súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2 K namietanému porušeniu čl. 1 ods. 1 a čl. 12 ods. 1 ústavy, základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu

24. Ústavný súd považuje za žiaduce v rámci formulovania všeobecných východísk, ktoré tvoria ústavnoprávny základ jeho rozhodovania o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek zdôrazniť, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto ústavného postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa zásadne obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecnými súdmi, ktorých prioritnou úlohou je chrániť zákonnosť, mohol by nahradiť napadnuté právne názory všeobecného súdu iba v prípade, ak by bolo napadnuté rozhodnutie všeobecného súdu svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné. Skutkové a právne závery všeobecného súdu teda môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

25. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu

súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne konformným spôsobom interpretovaná platná a účinná právna norma (m. m. IV. ÚS 77/02).

26. Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (m. m. III. ÚS 209/04).

27. Ústavný súd ďalej dodáva, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania považuje za integrálnu súčasť civilného procesu a je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania však v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017).

28. Vo veci sťažovateľiek podľa názoru ústavného súdu o takýto výnimočný prípad nejde. Kľúčové námietky sťažovateľiek v danom prípade spočívajú v tvrdení, že napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je v časti týkajúcej sa trov konania pred krajským súdom, ako aj trov odvolacieho konania neodôvodnený, keďže nemá oporu v zistených

skutočnostiach a zároveň porušuje princíp právnej istoty a zásadu rovnosti účastníkov konania, pretože najvyšší súd v danom prípade o trovách konania účastníkov konania rozhodol odlišne ako v iných obdobných prípadoch (napríklad sp. zn. 7 Sžo 32/2016 alebo sp. zn. 1 Sžo 105/2007).

29. V danej veci sťažovateľky vyjadrujú odlišný právny názor, pokiaľ ide o možnosť aplikácie moderačného práva súdu v zmysle § 250k ods. 1 OSP v otázke náhrady trov právneho zastúpenia úspešným účastníkom konania a s dôvodmi uvedenými najvyšším súdom ako dôvodmi hodnými osobitného zreteľa na to, aby súd náhradu trov konania celkom alebo sčasti nepriznal, sa nestotožnili.

29.1 Podľa § 250k ods. 1 OSP ak mal žalobca úspech celkom alebo sčasti, súd mu proti žalovanému prizná právo na úplnú alebo čiastočnú náhradu trov konania. Ak bolo rozhodnutie správneho orgánu zrušené z dôvodu podľa § 250j ods. 3 (ak bolo rozhodnutie vydané na základe neúčinného právneho predpisu alebo rozhodnutie je nepreskúmateľné pre neúplnosť spisov správneho orgánu alebo z dôvodu, že spisy neboli predložené), súd žalobcovi prizná úplnú náhradu trov konania. Môže tiež rozhodnúť, že sa náhrada trov celkom alebo sčasti neprizná, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa.

29.2 Ústavný súd v súvislosti s uvedeným konštatuje, že posúdenie, či sa náhrada trov celkom alebo sčasti neprizná, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa (postup podľa § 250k ods. 1 OSP), je v právomoci všeobecného súdu, v konkrétnych okolnostiach veci najvyššieho súdu, ktorý v posudzovanom prípade preskúmaval v rámci odvolacieho konania názor krajského súdu a zároveň rozhodol o trovách odvolacieho konania.

30. Najvyšší súd sa vo svojom napadnutom rozsudku stotožnil s argumentáciou krajského súdu uvedenou v odôvodnení jeho napadnutého rozsudku a dospel k záveru, že v danom prípade existujú dôvody hodné osobitého zreteľa (možnosť podrobiť súdnemu prieskumu len žalobné námietky vznesené pred správnym orgánom prvého stupňa v zákonom ustanovenej lehote, nie všetky námietky predstreté sťažovateľkami ako žalobkyňami; neúčelnosť vysokého okruhu žalobcov, čiastočný úspech vo vzťahu k žalobným dôvodom) na to, aby súd úspešnej strane sporu nepriznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Zároveň zdôraznil, že úkony právnej služby, za ktoré krajský súd

priznal nárok na náhradu trov právneho zastúpenia, boli skutkovo a právne totožné pre všetkých žalobcov, v dôsledku čoho by bolo priznanie náhrady trov konania žalobcom v sume nimi vyčíslenej (18 129,89 €) vo vzťahu k žalovanému neprímerane tvrdé.

30.1 Najvyšší súd sa vo svojom napadnutom rozsudku ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal s námietkami sťažovateľiek vznesenými v ich odvolaní proti napadnutému rozsudku krajského súdu. Najvyšší súd vo svojom rozhodnutí nepoprel systém výpočtu tarifnej odmeny advokáta pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb v zmysle § 13 ods. 3 vyhlášky, tak ako svojim rozhodnutím neodňal žiadnej zo žalobkyní právo domáhať sa ochrany svojich práv na súde tým, že im nepriznal náhradu trov konania v súlade s § 13 ods. 3 vyhlášky. Vo svojom napadnutom rozhodnutí najvyšší súd len zdôraznil, že v danom prípade existovali dôvody hodné osobitého zreteľa (čo ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil) na to, aby úspešným účastníkom konania náhradu trov konania nepriznal v celom rozsahu, teda v takom rozsahu, ako to upravuje § 13 ods. 3 vyhlášky. Ústavný súd zároveň konštatuje, že najvyšší súd sa ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal aj s odkazom sťažovateľiek ako žalobkyní na iné rozhodnutia najvyššieho súdu a ústavného súdu, v ktorých bola úspešným účastníkom konania priznaná náhrada trov konania podľa § 13 ods. 3 vyhlášky, keď uviedol: *„Čo sa týka rozhodnutí, na ktoré žalobcovia na podporu svojich tvrdení v odvolaní poukazovali, tieto nie je možné v tomto prípade aplikovať, keď v daných konaniach neboli zistené dôvody hodné osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania úspešnému účastníkovi konania celkom alebo sčasti, tak ako v prejednávanej veci.“*

30.2 Na to, aby najvyšší súd v danej veci potvrdil uznesenie krajského súdu, boli splnené všetky náležitosti relevantného procesnoprávneho predpisu, k čomu ústavný súd dodáva, že základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu všeobecný súd nemôže porušiť, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi upravujúcimi postupy v civilnom konaní. Takýmto predpisom bol v posudzovanej veci Občiansky súdny poriadok.

30.3 Vo vzťahu k rozhodnutiu najvyššieho súdu o trovách odvolacieho konania ústavný súd konštatuje, že z odôvodnenia rozsudku najvyššieho súdu v tejto časti dostatočne jasne a zrozumiteľne vyplýva, že za dôvod hodný osobitného zreteľa na nepriznanie

náhrady trov konania žalobcom v zmysle § 250k ods. 1 OSP považoval najvyšší súd skutočnosť, že žalobcovia boli v odvolacom konaní úspešní len sčasti a zároveň že žalovaný odvolanie proti výroku napadnutého rozsudku krajského súdu vo veci samej nepodal, v dôsledku čoho nemožno od žalovaného spravodlivo požadovať, aby žalobcom trovy odvolacieho konania nahradil. Skutočnosť, že sťažovateľky sa s názorom najvyššieho súdu v napadnutom rozsudku nestotožňujú, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozsudku. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné aj arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej, alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

31. Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti namietajú aj porušenie princípu právnej istoty ako súčasti právneho štátu, odvolávajú sa na iné rozhodnutie najvyššieho súdu (7 Sžo 32/2016, 1 Sžo 105/2007), v ktorých sa najvyšší súd v analogickej veci stotožnil s názorom sťažovateľa. Najvyšší súd v rozhodnutí, na ktoré poukazujú sťažovateľky, dospel k inému právnemu záveru ako v rozsudku napadnutom touto ústavnou sťažnosťou, a teda že úspešný účastník konania má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia v celom rozsahu.

31.1 Ústavný súd v súvislosti s uvedeným poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru (napríklad IV. ÚS 75/09), podľa ktorej je neoddeliteľnou súčasťou princípov právneho štátu zaručeného podľa čl. 1 ústavy aj princíp právnej istoty. Tento spočíva okrem iného v tom, že všetky subjekty práva môžu odôvodnene očakávať, že príslušné štátne orgány budú konať a rozhodovať podľa platných právnych predpisov, že ich budú správne vykladať a aplikovať (napr. II. ÚS 10/99, II. ÚS 234/03, IV. ÚS 92/09). Obsahom princípu právneho štátu je vytvorenie právnej istoty, že na určitú právne relevantnú otázku sa pri opakovaní v rovnakých podmienkach dáva rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95, II. ÚS 80/99, III. ÚS 356/06). Aj keď právne závery všeobecných súdov

obsiahnuté v ich rozhodnutiach nemajú v právnom poriadku Slovenskej republiky charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky, napriek tomu protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (obdobne napr. IV. ÚS 49/06, III. ÚS 300/06).

31.2 V danom prípade považuje ústavný súd za podstatné zdôrazniť, že v konaniach, v ktorých boli vydané rozhodnutia, na ktoré sťažovateľky poukazujú v ústavnej sťažnosti, neboli zistené dôvody hodné osobitého zreteľa na nepriznanie náhrady trov konania úspešnému účastníkovi konania celkom alebo sčasti. O porušení princípu právnej istoty by bolo možné v okolnostiach daného prípadu uvažovať vtedy, ak by senát v konaniach, na ktoré sťažovateľky poukazujú, neposúdil za úplne rovnakej skutkovej a právnej situácie určité okolnosti ako dôvody hodné osobitného zreteľa, a následne by senát najvyššieho súdu v danom prípade svoje odlišné posúdenie neodôvodnil (táto povinnosť, samozrejme, nie je absolútna, každý odklon od predchádzajúcej praxe však musí byť primerane zdôvodnený). V danom prípade však takáto situácia nenastala vzhľadom na okolnosti uvedené v bodoch 30 a 30.1 vrátane principiálneho vyrovnanie sa s rozdielom oproti iným sťažovateľkami označeným rozhodnutiam.

32. Ústavný súd po preskúmaní sťažostnej argumentácie dospel k záveru, že najvyšší súd pri svojom rozhodovaní nevybočil z existujúceho rámca platných a účinných právnych predpisov, preskúmal odvolaním napadnutý rozsudok krajského súdu po právnej i skutkovej stránke a svoje závery dostatočným spôsobom odôvodnil, v nadväznosti na čo ústavný súd uzatvára, že sťažovateľkami uplatnená sťažostná argumentácia v ústavnej sťažnosti nesignalizuje žiadnu možnosť priamej príčinnej súvislosti s možným porušením ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 12 ods. 1 ústavy, ako ani práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Nesúhlas sťažovateľiek s obsahom napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nezakladá dôvod na vyslovenie porušenia ich základných práv a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecného súdu svojím vlastným.

33. Pokiaľ sťažovateľky osobitne tvrdia porušenie základného práva na súdnu ochranu porušením princípu rovnosti účastníkov v konaní (čl. 47 ods. 3 ústavy), ktorý je inak súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie, k čomu malo dôjsť tým, že najvyšší súd v danom prípade o trovách konania účastníkov konania rozhodol odlišne ako v iných obdobných prípadoch, ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že čl. 47 ods. 3 ústavy upravuje rovnosť účastníkov v súdnom konaní z hľadiska možnosti uplatňovania ich procesných práv. K jeho porušeniu môže dôjsť napr. v prípade, ak všeobecný súd v ním vedenom konaní poruší princíp rovnosti zbraní, v rozpore s ustanoveniami Civilného sporového poriadku zvýhodní svojím postupom predchádzajúcim vydaniu rozhodnutia niektorého z účastníkov konania na úkor iného účastníka konania. Takúto situáciu však ústavný súd vo veci sťažovateľiek s poukazom na uvedené nezistil.

34. Z citovaného § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

35. Keďže ústavný súd nezistil možnosť porušenia sťažovateľkami označených práv napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu, ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

36. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd už ďalšími návrhmi sťažovateľiek uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. júla 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu